

המועצה הישראלית לצרכנות
ISRAEL CONSUMER COUNCIL

מדינת ישראל

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
האגף לחינוך יסודי
המחלקה לחינוך לחיים בחברה

צרכנים

נבונים

מגלים

אחריות

פעילות לכיתות ה-1
במסגרת התכנית מפתח הל"ב

מפתח הל"ב
החינוך לחיים בחברה

צרכנים נבונים מגלים אחריות

רקע:

מחקרים מצביעים על כך שילדים מהווים אחוז נכבד מהאוכלוסייה הצרכנית בישראל, הם כוח צרכני משפיע ומושפע, הן ברמה האישית (לחץ חברתי, מותגים, קושי בדחיית סיפוקים) והן ברמה המשפחתית. כמו כן, ילדים חשופים יותר ממבוגרים להטעויות בפרסומות ולהפעלת מניפולציות רגשיות. על כן, הם עלולים לקבל החלטות שגויות ולהשתכנע לצרוך (או לבקש מהוריהם לצרוך) מוצרים או שירותים שאינם זקוקים להם. מתוך המחקרים עולה עוד כי קטינים מתחת לגיל 12 אינם מסוגלים לנתח את תהליך הרכישה, את משמעויותיה ארוכות הטווח ולהבין אם העסקה אכן כדאית.

המסקנה העולה מכאן היא שיש חשיבות רבה להקנייה ולטיפוח של התנהגות צרכנית נבונה בקרב הדור הצעיר. העיסוק בסוגיות מעולם הצרכנות נוגע לחיי היומיום של כל אחד מהתלמידים, ולכן העיסוק בנושא הצרכנות קיבל מקום חשוב במערכת החינוך.

הפעילות "צרכנים נבונים מגלים אחריות" מדגימה מודל לשיח חברתי-ערכי בסוגיות המתקשרות להתנהגות צרכנית אחראית.

הפעילות מתווספת לשיעורי חינוך במסגרת "מפתח הל"ב" והיא מאפשרת ללומדים לברר את שיקולי הדעת שיש להפעיל כצרכנים תוך בחינת ביטויי היישומיים של ערך האחריות.

הפעילות פותחה על ידי המחלקה לחינוך לחיים בחברה שבאגף לחינוך יסודי והמועצה הישראלית לצרכנות, כחלק מהצעדים החינוכיים שמטרתם להכשיר את הדור הצעיר להשתלב בחיים המודרניים תוך ביצוע בחירות צרכניות בתבונה.

מטרות:

1. בירור שיקולי הדעת שיש להפעיל לפני רכישה.
2. בחינת ביטויי היישומיים של ערך האחריות בקשר לצרכנות נבונה.

מהלך הפעילות:

שלב א' - צפייה בסרטון

יש להנחות את התלמידים כי הם עומדים לצפות בסרטון "פראיר מי שמבזבז" שהופק על-ידי המועצה הישראלית לצרכנות בשיתוף עם ערוץ הילדים.

התלמידים יתבקשו לזהות בסרטון התנהגויות המתקשרות לצרכנות ואת המסר המרכזי שמועבר בו בקשר לצרכנות נבונה ואחראית.

לצפייה בסרטון: <https://www.youtube.com/watch?v=kXf2PN1urUQ>

לפני הצפייה חשוב לשוחח על משמעות המושגים "צרכנות" ו"צרכנות נבונה".

צרכנות - כל הפעולות שאנחנו עושים בעת קנייה ושימוש במוצרים שונים שרכשנו. **צרכנות נבונה** - צרכנות מחושבת ומתכננת המתבססת על בדיקה, מידע, השוואת מחירים ובחירה מושכלת ושקולה. חשוב להבין כי לא מדובר בהכרח בקנייה במחיר הכי זול, אלא בחשיבה לפני הקנייה, במחקר שוק, בסקר מחירים, בבדיקת הצרכים והרצונות האישיים שלי, בבחינה של כמה הצעות ואפשרויות קנייה, ובהתאם לכל השיקולים האלו - בחירת המוצר המתאים לי ביותר.

שלב ב' - דיון בעקבות המסרים בסרטון

התלמידים ישתפו באסוציאציות לביטויים "בא לי" ו"פראייר מי שמבזבז", והמנחה ירכז את תשובותיהם.

יש להנחות את התלמידים להתייחס למילים בהקשר של המשמעות שבאה לידי ביטוי בסרטון.

שיח אודות המסרים בסרטון:

- מה המשמעות של הביטוי "בא לי" כשמדובר בצרכנות?
- האם אפשר לקנות כל מה ש"בא לי"? האם צריך כל מה ש"בא לי"?
- האם קניית מוצר כי "בא לי" מבטאת התנהגות אחראית? נמקו.
- מה משמעות המסר "פראייר מי שמבזבז"? האם אתם מסכימים עם הקביעה הזו? נמקו.

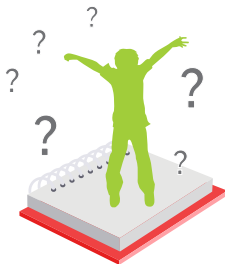
דגשים לניהול הדין:

- ✓ הביטוי "בא לי" בהקשר הצרכני מבטא דחף אימפולסיבי ורגעי, ללא שיקול דעת או דחיית סיפוקים, וללא חשיבה אם אני באמת צריך את המוצר לפני הקנייה, אם המוצר מתאים לי ונחוץ.
- ✓ חשוב להדגיש שגם אם אין מגבלות תקציב, קנייה לא אחראית משמעותה בזבז כסף ופגיעה במשאבי הסביבה. הסיבה לכך היא שייצור מוצרים יוצר זיהום ופסולת ומבזבז זמן ואנרגיה. ככל שתרבות הצריכה שלנו מתעצמת (קונים בשביל הכיף אך לא בהכרח בגלל צורך ממשי) כך הנזק הסביבתי גדל.
- ✓ חשוב להדגיש שאין פסול בהנאה הנלווית לקנייה. אולם, רצוי להפעיל שיקולי דעת.

שלב ג' - בירור ההתנהגויות המבטאות חוסר אחריות צרכנית

שאלות לדין

- אילו התנהגויות בזבזניות זיהיתם אצל האחים בסרטון?
- כיצד לדעתכם התנהגויות אלו מתקשרות לערך האחריות?
- על אילו התנהגויות חשוב שנקפיד על מנת להיות צרכנים אחראים?
- הביאו דוגמאות למצבים שבהם התנהגתם כצרכנים אחראים. תארו את שיקולי הדעת שהפעלתם ואת ההחלטות שקיבלתם.

מסרים מרכזיים לחידוד:

- ✓ התנהגות צרכנית אחראית פירושה: לנהל תהליך נבון של רכישה מחושבת ומתוכננת, המתבססת על בדיקה, על מידע, על השוואת מחירים ועל בחירה מושכלת ושקולה.
- ✓ צרכן אחראי שואל את עצמו לפני הקנייה: האם אני אכן זקוק למוצר? האם התקציב שלי מאפשר לי לרכוש אותו כעת? למה אני רוצה לקנות את המוצר?
- ✓ צרכנות נבונה היא גם הבחנה בין שיקולים של צורך לשיקולים של רצון (בדגש על מותגים ולחץ חברתי).

שלב ד' - הכנת תוצרי למידה בנושא אחריות וצרכנות נבונה

מחלקים את המליאה לקבוצות. כל קבוצה תכין תוצר שיבטא מסר בהקשר של צרכנות נבונה.

חשוב מאוד שבתוצרים ישולבו ההיבטים והמסרים האלה:

- השוואת מחירים
- בדיקת הצרכים שלי לפני הקנייה
- תכנון הקניות בהתאמה לתקציב נתון
- התחשבות בהוצאות ובצרכים של אחרים, בעיקר המשפחה
- הימנעות מקנייה אימפולסיבית ומיותרת

דוגמאות לתוצרים:

- סיסמה (סלוגן) המציגה מסר של אחריות וצרכנות נבונה
- בית נוסף לשיר "פראייר מי שמבזבז" והצגתו בסגנון ראפ/היפ הופ
- איור לחולצה (צד קדמי או אחורי או שניהם)
- הצגה המבטאת את המסר שכדי להיות צרכן נבון צריך להיות אחראי
- כרזה

שלב ה' - הצגת התוצרים

כל קבוצה תציג את התוצר שהכינה ותקבל משוב מחברי הכיתה. בשלב הבא, ישולבו התוצרים בסביבה הלימודית במטרה לפרסמם לכלל תלמידי בית-הספר.

**פיתוח, עריכה והפקה:
משרד החינוך:**

אורית צאירי, ממונה על החינוך החברתי ערכי
באגף לחינוך יסודי
וצוות המחלקה לחינוך לחיים בחברה
לפניות: veredsi@education.gov.il

המועצה הישראלית לצרכנות:

שלמה זיס, חן שנבל, עדי ווזנר, דניאלה אייזנמן -
מחלקת חינוך ומידע.
לפניות: education@consumers.org.il

© תשע"ג, 2013.

כל הזכויות שמורות למשרד החינוך ולמועצה
הישראלית לצרכנות.

